

LESGEVEN IN LOCKDOWN

In het huishouden van Erik Lei en Trynke Keuning wordt veel gesproken over onderwijs. Erik is meester van groep 7 op Dr. J. Botkeskoalle en Trynke is docent op KPZ. Toen de coronacrisis toesloeg in Nederland had dit voor beide grote gevolgen voor hun lesgeven. Ze blikken terug op de afgelopen tijd: hoe hebben ze het aangepakt? Wat zijn hun ervaringen? En welke lessen trekken ze hieruit?

Het is donderdag 12 maart als premier Rutte aankondigt dat we voorlopig thuis moeten werken. Basisscholen mogen op dat moment nog gewoon open blijven, maar bij Erik zijn bestuur zijn al signalen dat de scholen toch zullen sluiten en op zondagavond 15 maart blijkt inderdaad dat ook daar de deuren dichtblijven. We gaan in een 'intelligente' lockdown. Wat nu?

Erik: 'Die maandag hebben we direct overleg gehad met de collega's en dinsdag konden de ouders van leerlingen al een tas met materialen komen ophalen. Mijn duo-collega en ik hadden al wel het gevoel dat dit wel eens langer kon duren dan twee weken, dus gingen in de tas niet alleen werkboeken mee, maar ook een map met stencils en hun iPad. Alle kinderen kregen ook een leesboek mee.'

Trynke: 'Op KPZ kwam het crisisteam in actie. Zij hielden ons steeds op de hoogte van de maatregelen. Het advies was: alle werkzaamheden gaan gewoon

door, maar dan thuis. De onderwijsactiviteiten moeten online worden vormgegeven. In eerste instantie werd 1 april genoemd als datum en omdat ik tot die tijd weinig onderwijs op mijn rooster had betekende het vooral: thuiswerken. De afspraken die ik al had staan werden online afspraken.' Maar al snel bleek dat het 1 april nog helemaal niet was afgelopen, dus ook Trynke moest de colleges die gepland stonden op een andere manier gaan invullen.

AFSTANDSONDERWIJS

Een werkdag ziet er opeens heel anders uit. We moeten goed afstemmen wie wanneer kan werken, wie wanneer kan overleggen met collega's en wie dan op de kinderen past want die zijn ook opeens hele dagen thuis. En we moeten allebei bedenken hoe we ons onderwijs nu gaan invullen.

Erik: 'Je doet een stapje terug. Je kunt niet van leerlingen en ouders verwachten dat ze allerlei nieuwe stof gaan beheersen, dus kijk je wat mogelijk is. We

maakten iedere week een weektaak en leerlingen konden via een portfolio hun werk inleveren. Voor de coronacrisis werkten we nog niet met een portfolio. Die wens lag er wel, maar we hadden ons er nog niet voldoende in verdiept.

Trynke bereidt thuis de online lessen voor

Via videobellen heeft Erik contact met zijn klas. Aan het einde van de online les wordt er gezwaaid. 'Tot morgen.'

Nu heb ik – als ICT'er – mijn collega's in twee dagen wegwijs gemaakt in het digitaal portfolio. Ik denk dat ik nog nooit zo snel een onderwijsinnovatie heb doorgevoerd. We hebben twee keer per dag contact met de kinderen via videobellen. In de eerste weken is dit facultatief, later verplichten we leerlingen om minimaal twee keer per week deel te nemen. We kletsen wat met de leerlingen, beantwoorden vragen en doen soms een spelletje 'voorwerpen zoeken' of 'pictionary', op die manier heb je toch nog wat contact.'

Ook Trynke haar onderwijs kreeg een andere invulling.

Trynke: 'Normaal heb ik veel interactie met de studenten tijdens colleges: Hoe zie jij dit? Hoe zou je dat aanpakken? Hoe zit dat bij jullie op school? Dat was nu opeens lastig. Ik moest mijn colleges opeens nog beter voorbereiden. Ik koos voor de optie om de colleges vooraf op te nemen en online beschikbaar te stellen om vervolgens in een

online meeting met de studenten in gesprek te gaan over het onderwerp. Zo werd ik plots gedwongen iets te doen met 'blended learning'. Hier had ik eerder wel eens van gehoord, maar ik had me er nooit in verdiept. Met het voorbereiden van het college was ik wel twee keer zo lang bezig. Normaal heb je wel eens een slide waarvan je tijdens het college denkt: wat ging ik hier ook alweer zeggen? Of je maakt even een uitstapje, omdat het zo uitkomt in het college. Dat kan nu allemaal niet meer, je moet echt goed bedenken wat de kern is van wat je wilt zeggen en hoe je dat zo kunt overbrengen dat de studenten het – het liefst in één keer – snappen. Een goede oefening. Van de studenten kreeg ik terug dat het eigenlijk heel erg prettig was om op deze manier college te krijgen: 'Nu kan ik je even stopzetten of terugspoelen als mijn concentratie weg is, best handig eigenlijk!'

PODCASTS & VLOGMEESTERS

Onderwijs op afstand maakt innovatief en biedt ook nieuwe mogelijkheden. Het dwingt je op een andere manier na te denken over de wijze waarop je je lessen wilt vormgeven.

Trynke: 'Mijn collega Tijl de Jong nam het voortouw in het eerste college dat op het programma stond. Hij stelde een podcast voor. Waarom ook niet? Ik was van tevoren best zenuwachtig. Je bent dan opeens aangewezen op je verhaal. Je moet wel de juiste dingen zeggen en ik heb nou niet bepaald een radiostem. In een half uurtje kletsten Tijl en ik de introductie van de schakelunit aan elkaar. Niets aan de hand en eigenlijk veel leuker dan zo'n saai college. Toen werd ik enthousiast. Dit kon ik ook! In het volgende college belde ik met de schoolleider van de school om de hoek voor een praktische toelichting op mijn theoretische verhaal en in de week daarna zette ik een interview met een oud-studiegenootje die nu in de

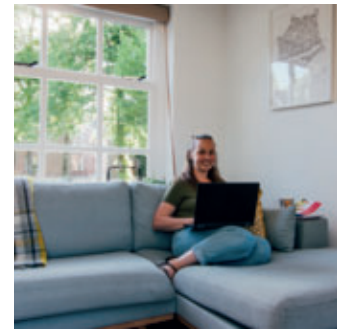
kinderopvang werkt online. Normaal gesproken zou ik deze mensen nooit uitnodigen om naar KPZ te komen, maar nu was het voor hen een kleine moeite om even een half uurtje met mij te kletsen en het gaf mijn colleges veel meer inhoud.'

Ook Erik ging creatief om met de situatie: 'Mijn duo-collega en ik namen iedere week een paar korte instructiefilmpjes op voor rekenen en taal, maar we vonden het belangrijk om niet alleen rekenen en taal op de weektaak te zetten. We zorgden er daarom voor dat de leerlingen iedere week ook een andere activiteit hadden: een gymchallenge, een foto-opdracht of maak een kettingreactie (zie ook kader). Ook vroegen we de leerlingen iedere week een vlog te maken. Het leuke daaraan was dat je ook een kijkje krijgt in de thuissituatie van kinderen. Ze vertelden in die vlogs hoe hun dagen er uit zagen en ook vaders, moeders, broertjes en zusjes kwamen dan voorbij. We moesten er natuurlijk zelf ook aan geloven, zo plaatste ik wekelijks een vlog voor de leerlingen.'

VAREN ZONDER ZICHT

'Het meest lastige aan dat hele afstandsonderwijs was dat je geen zicht hebt op de kinderen', aldus Erik. 'Soms heb je een online gesprek met een leerling en zie je op de achtergrond de drukte van een gezin. Kan zo'n leerling zich thuis wel goed concentreren? Je weet niet wat er zich thuis allemaal afspeelt en in hoeverre een leerling daar goed kan werken. Soms hoorde je een paar dagen niets van een leerling. Wat doe je dan? We hebben een aantal keer met ouders gebeld om te checken hoe het ging en om te vragen waar het werk van de leerlingen bleef. Ook hebben we na een paar weken een nieuwe tas met huiswerk gebracht en toen met alle leerlingen een praatje gemaakt. Nu de leerlingen weer op school zijn, heb je wel weer meer zicht op wat de kinderen doen.'

Trynke: 'Ik herken dat je het zicht mist op hoe het gaat met de studenten. Hoewel ik met de meeste studenten wel contact heb gehad, weet je niet hoe het bij ze thuis is.'

Digitaal lesgeven vanaf de bank in de huiskamer

De studenten in de master Leiderschap en Innovatie Kind en Educatie (MLIKE) zijn allemaal (informeel) leiders die hun handen vol hebben aan het aanpassen van hun onderwijs. Ze hebben, net als wij, kinderen thuis en proberen ondertussen ook nog een opleiding te volgen. Een aantal studenten trok wel even aan de rem. Heel begrijpelijk! Ik heb geprobeerd om hier in de colleges rekening mee te houden, door kortere colleges aan te bieden die studenten op een moment dat voor hen uitkomt terug kunnen kijken. Tegelijkertijd wil je ook niet dat ze een grote vertraging oplopen. Daar een goede balans in vinden is best lastig.'

Erik probeerde zijn leerlingen iedere week een leuke thuisopdracht mee te geven. Twee voorbeelden:

Kettingreactie

Bij deze leuke techniekopdracht maakten leerlingen een kettingreactie met allerlei voorwerpen in huis: boeken, dominosteentjes, autootjes, knikkers, enz. Bij de opdracht probeerden de leerlingen een zo lang mogelijke kettingreactie te maken door al deze voorwerpen op elkaar aan te sluiten. De filmpjes van de kettingreacties werden in het portfolio gezet.

Top secret envelop

Voor deze geschiedenisopdracht kregen de leerlingen in de periode voor 4 en 5 mei een grote envelop thuis waar in grote letters 'Top Secret' op stond. In die envelop zaten vijf dichte enveloppen. De leerlingen mochten iedere dag één envelop openen en de puzzel in de envelop maken. Die puzzels waren gerelateerd aan het luisteren van een vijfdelige podcast 'op houten banden' van het nationaal comité 4 en 5 mei. Door de podcast te luisteren en de puzzels in de envelop te maken konden de leerlingen er aan het einde van de week achter komen wie de verrader was.

HET NIEUWE NORMAAL?

Wordt lesgeven op afstand het nieuwe normaal? Voor Erik zeker niet. Hij is inmiddels weer gestart met halve klassen.

Erik: 'Het is goed om de kinderen weer in het echt te zien. Ik heb nu een halve klas van elf kinderen, daardoor heb ik veel meer tijd om leerlingen individuele aandacht te geven. Dat had wat mij betreft zo mogen doorgaan tot de zomervakantie. Je hebt nu echt even tijd om iedereen te zien en eventuele 'achterstanden' weg te werken. Tegelijkertijd is het goed dat we het schooljaar met de hele groep afsluiten.'

Op de hogescholen verwachten we dat het onderwijs pas na de zomervakantie weer wat opstart. Tot de zomer blijft het onderwijs dus op afstand. Maar ook als studenten straks weer naar KPZ mogen komen verwacht Trynke vaker gebruik te maken van digitale mogelijkheden.

Trynke: 'Ik heb gemerkt dat het opnemen van filmpjes eigenlijk helemaal niet spannend is en voor studenten heel nuttig. Zo gaf ik normaal gesproken aan het begin van een schakelunit altijd de beschrijving van de toetsopdracht. Voor studenten is het fijn om vooraf te weten wat er van ze verwacht wordt, maar eigenlijk zijn ze nog bezig met het afronden van de vorige schakelunit en is die toetsopdracht nog een beetje een 'ver van mijn bed show'. Nu neem ik die uitleg op, zodat studenten het te allen tijde weer terug kunnen kijken. Hetzelfde geldt voor instructie filmpjes over het doen van analyses of onderzoeksinstrumenten.

Tijdens colleges kost het veel tijd om hier aandacht aan te besteden en bovendien snapt de ene student het al lang, terwijl het voor een andere student nog steeds te snel gaat. Dit soort instructie filmpjes kun je ook prima opnemen, scheelt tijd in de colleges en studenten kunnen er zelf voor kiezen of ze het bekijken of niet. Dit ga ik zeker doorzetten. Tegelijkertijd mis je toch het echte contact met studenten, ik hoop dat ik ze na de zomervakantie snel weer in het echt zie.'

Lesgeven in lockdown: het vraagt een groot aanpassings- en innovatievermogen van leraren, maar levert daardoor ook weer mooie nieuwe inzichten op waar we in de toekomst weer op verder kunnen bouwen. Toch hopen we dat alles snel weer écht normaal wordt!

OVER DE AUTEURS

Erik Lei is meester van groep 7 op dr. J. Botkeskoalle in Damwoude. Hij is tevens één dag in de week actief op het bestuursniveau als bovenschools ICT-coördinator, daarvoor maakt hij geregeld filmpjes met ict-innovaties te vinden op het instagram-account @roobros.

Trynke Keuning is hogeschooldocent op KPZ en geeft onderwijs in de master Leiderschap en Innovatie Kind en Educatie (MLIKE). Daarnaast doet ze postdoc onderzoek naar interprofessionele samenwerking.

